

Broj: 04-04-4-1794/24
Sarajevo, 3. 6. 2024. godine

SAOPĆENJE ZA JAVNOST O OBJAVLJENOM IZVJEŠTAJU REVIZIJE UČINKA „INKLUZIVNO OBRAZOVANJE U FEDERACIJI BiH“

Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine proveo je reviziju učinka „Inkluzivno obrazovanje u Federaciji BiH“, s ciljem ispitivanja aktivnosti koje su preduzete u periodu 2019-2022. godine u cilju osiguranja efikasnog inkluzivnog obrazovanja u osnovnim školama za djecu s poteškoćama u razvoju i djecu pripadnike romske populacije.

Revizijom je obuhvaćeno jedanaest institucija relevantnih za predmetnu oblast: Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, te kantonalna ministarstva i zavodi/institut za školstvo i razvoj preduniverzitetskog obrazovanje iz Tuzlanskog, Bosansko-podrinjskog, Srednjobosanskog, Hercegovačko-neretvanskog i Kantona Sarajevo.

Rezultati revizije su pokazali da nadležne institucije nisu poduzele dovoljne aktivnosti za osiguranje odgovarajućeg inkluzivnog obrazovanja u redovnim osnovnim školama, kako bi se omogućio adekvatan pristup obrazovanju za djecu s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama.

Regulatorni okvir za unapređenje inkluzivnog obrazovanja nije odgovarajući. Većina zakonskih i podzakonskih akata ne propisuje jasno sve uslove provođenja ovog oblika nastave. **Analiza stanja inkluzivnog obrazovanja na federalnom nivou posljednji put je rađena 2015. godine,** te stoga stanje u ovoj oblasti nije poznato, niti su utvrđeni ključni nedostaci i način njihovog prevazilaženja. U FBiH ne postoje **objedinjeni podaci o broju djece s poteškoćama i vrsti poteškoća,** niti koliko djece nije uključeno u proces obrazovanja.

Nije uspostavljen strateški okvir za unapređenje inkluzivnog obrazovanja u FBiH. Samo u jednom od kantona iz uzorka (KS) izrađen je i provodi se poseban planski dokument za unapređenje ove oblasti. U dva kantona iz uzorka (SBK i HNK) izrađeni su strateški dokumenti za unapređenja obrazovanja djece romske populacije. Međutim, mjere predviđene ovim dokumentima nisu realizovane.

U većini kantona iz uzorka kadrovski kapaciteti za provođenje inkluzivne nastave nisu odgovarajući da zadovolje sve potrebe učenika. Prema okvirnim podacima kojima ministarstva nadležna za obrazovanje raspolažu, oko dvije trećine učenika, koji nastavu u osnovnim školama pohađaju prema individualnim prilagođenim planovima i programima, nemaju podršku asistenata u nastavi.

S obzirom na to da je u kantonalnim propisima na različite načine utvrđen potreban broj psihologa i socijalnih radnika koji trebaju biti zaposleni u školama, primijećene su i velike razlike između kantona. U Tuzlanskom kantonu postojećim propisima nije predviđen angažman ovih kadrova, **iako imaju 87 osnovnih škola.** U Srednjobosanskom kantonu škole mogu angažovati psihologa po potrebi, dok angažman socijalnih radnika nije predviđen, **tako da u 53 osnovne škole nema zaposlenih socijalnih radnika.** Budući da značajan broj učenika s poteškoćama u razvoju i učenika romske populacije redovno pohađa nastavu, angažman psihologa i socijalnih radnika važan je za unapređivanje inkluzivnog obrazovanja.

Kantonalna ministarstva nadležna za obrazovanje ne raspolažu podacima o tome koliko romske djece nije obuhvaćeno redovnim obrazovanjem. Također, ne poduzimaju se aktivnosti na prevenciji stereotipa i predrasuda, te senzibiliziranju škola, udžbenika, nastavnika, učenika i roditelja za rad s djecom romske populacije.

Zakonodavnim okvirom u FBiH nije predviđen poseban nadzor nad provođenjem inkluzivne nastave u školama. Nadzor nad inkluzivnom nastavom djelimično bi se mogao provoditi kroz opći stručni nadzor. Međutim, pedagoški zavodi iz kantona iz uzorka ne provode redovno ni ovu vrstu nadzora, s obzirom na kadrovski deficit.

Ured za reviziju cijeni da je neophodan značajniji angažman nadležnih institucija u cilju adekvatnog uređivanja regulatornog i strateškog okvira, osiguranja pretpostavki za efikasnu provedbu inkluzivne nastave, te uspostave odgovarajućeg nadzora nad inkluzivnim obrazovanjem.

Revizija predmetne teme doprinosi implementaciji **UN-ovih Ciljeva održivog razvoja** te ispunjenu jednog od **14 ključnih prioriteta** koje BiH treba ispuniti za članstvo u EU a odnosi se na poboljšanje zaštite ranjivih grupa, posebno osoba s invaliditetom, djece, te pripadnika romske zajednice.

Izveštaj revizije učinka dostupan je na internet-stranici Ureda za reviziju: www.vrifbih.ba.

